

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงประเภทและแหล่งเก็บเอกสารอ้างอิงที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิงในงานเขียนอันเป็นบทความวิชาการ ซึ่งอาจารย์เป็นผู้เขียนหรือเรียบเรียงเอง มิได้เป็นบทความแปล และเป็นงานเขียนโดยผู้แต่งคนเดียว โดยคัดเลือกเฉพาะบทความวิชาการดังกล่าวที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของคณะและสถาบันของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจากสองฉบับล่าสุด ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 และเป็นวารสารวิชาการที่ได้รับเงินสนับสนุนการพิมพ์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยการให้เงินสนับสนุนการพิมพ์วารสารวิชาการ พ.ศ. 2521 และจัดพิมพ์เผยแพร่แล้วเท่านั้น ทั้งนี้ได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้คือ

1. อาจารย์จะศึกษาเอกสารอ้างอิงที่จำเป็นต้องใช้สำหรับงานเขียนชิ้นนี้โดยตรงอย่างละเอียดถี่ถ้วน
2. วารสารเป็นประเภทของเอกสารที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิงมากที่สุดสำหรับงานเขียนทางวิชาการประเภทบทความ
3. เอกสารอ้างอิงที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิงเป็นเอกสารส่วนตัวมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้นักวิจัยได้ข้อสรุปดังนี้ คือ

1. จากวัตถุประสงค์ประการแรกของการวิจัยนี้ที่ต้องการศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงเพื่อประกอบการเขียนงานวิชาการของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันเป็นการศึกษาถึงลักษณะวิธีการ และการปฏิบัติในการอ้างอิงเอกสารที่ใช้ประกอบการเขียนงานวิชาการของอาจารย์ อันได้แก่ การใช้เอกสารอ้างอิงที่อ้างถึงว่าตรงกับความ เป็นจริงเพียงไร เอกสารที่อ้างถึงนั้นมีความสำคัญหรือจำเป็นมากน้อยเพียงไรสำหรับงานเขียน อาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการได้ทำการศึกษาเอกสารที่อ้างถึงนั้นมากน้อยเพียงไร มีการอ้างอิงเอกสารที่มีได้ใช้ศึกษาจริงหรือไม่อย่างไร และ/หรือมีเอกสารที่ผู้ศึกษาจริงแต่ไม่ได้อ้างอิงหรือไม่อย่างไร เอกสารที่อ้างถึงดังกล่าวเป็นเอกสารที่อาจารย์ตั้งใจใช้สำหรับงานเขียนนี้โดยเฉพาะ ได้เคยศึกษามาก่อนแล้วโดยมิได้ตั้งใจไว้สำหรับงานเขียนนี้ หรือมีเหตุผลอื่น ๆ นอกจากนี้ยังศึกษาถึงวิธีการค้นคว้าเอกสารที่อ้างถึงด้วยว่าอาจารย์ได้ทำการค้นคว้าด้วยตนเอง หรือมีใครเป็นผู้ช่วยในการค้นคว้า และค้นคว้าเอกสารที่อ้างถึงได้จากแหล่งใด เป็นเอกสารส่วนตัวของอาจารย์ผู้เขียนเอง เป็นเอกสารของเพื่อน ห้องสมุด หรือหน่วยงานใด ผลการวิจัยครั้งนี้เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ้างอิงในอดีต เช่น ผลการศึกษาของ Raisig (1960: 1427) เกี่ยวกับข้อบกพร่องของการวิเคราะห์การอ้างอิงในเรื่องความเที่ยงตรงของผลการวิเคราะห์จากนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์การอ้างอิง ซึ่งได้ค้นพบข้อจำกัดที่น่าสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมในการอ้างอิงว่า ในการผลิตงานเขียนทางวิชาการ ผู้เขียนอาจจะไม่อ้างอิงเอกสารทุกเรื่องที่ใช้ หรือในทางกลับกันผู้เขียนอาจจะอ้างอิงเอกสารเรื่องที่ไม่ได้ใช้จริง ปรากฏว่าในการเขียนบทความทางวิชาการของคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ส่วนใหญ่ (90.59%) จะศึกษาเอกสารที่อ้างถึงทุกเรื่องที่ใช้ในงานเขียนจริง ๆ โดยมี

ระดับการศึกษาตัวเอกสารที่อ้างถึงซึ่งอาจารย์ได้ระบุไว้ว่าสำคัญหรือจำเป็นต้องใช้สำหรับงานเขียนชิ้นนี้โดยตรงอย่างละเอียดถี่ถ้วนเป็นจำนวนถึง 89.20 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเอกสารดังกล่าว ต่างกับผลการศึกษาของ Prabha (1983: 202-206) ซึ่งได้ทำการศึกษานวัตกรรมการอ้างถึงที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสำคัญของเอกสารที่อ้างถึงในการเขียนบทความวิชาการ กับ ระดับการศึกษาเอกสารดังกล่าวของอาจารย์ในสาขาวิชาบริหารธุรกิจ ของ College of Commerce, University of Illinois และพบว่า มีเพียง 43 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเอกสารที่อ้างถึงซึ่งอาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการระบุว่ามีความสำคัญหรือจำเป็นมากสำหรับงานเขียน แล้วอาจารย์ได้ทำการศึกษาตัวเอกสารอย่างละเอียด ซึ่งสามารถแจกแจงผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปได้ว่า

1.1 เหตุผลของการอ้างถึงเอกสารอ้างอิงในการเขียนบทความวิชาการของ

คณาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่นำมาใช้เป็นหน่วยของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถประมวลได้เป็นลำดับดังนี้ เหตุผลเพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลข้อเท็จจริงนั้นถูกต้อง เป็นเหตุผลข้อที่มีอาจารย์ตระหนักถึงมากที่สุด คิดเป็น 97.65 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาเป็นเหตุผลที่ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้ทราบถึงแหล่งที่มาของวิธีการ เครื่องมือ ฯลฯ ที่ใช้ในการวิจัย โดยมีอาจารย์ที่ตระหนักถึงเหตุผลข้อนี้จำนวน 95.29 เปอร์เซ็นต์ ต่อมาเป็นเหตุผลเพื่อให้ผู้อ่านมีภูมิหลัง เป็นพื้นฐานในการอ่านต่อไป ปรากฏว่า 91.76 เปอร์เซ็นต์ของอาจารย์ทั้งหมดได้ตระหนักถึงเหตุผลข้อนี้ เหตุผลที่ว่าเพื่อเป็นการให้เกิดเครดิตเจ้าของงาน เดิมนี้ มีอาจารย์จำนวน 89.41 เปอร์เซ็นต์ ที่ตระหนักถึงเหตุผลข้อนี้ มีอาจารย์ที่ตระหนักถึงเหตุผลที่ว่า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับบทความวิชาการ เท่ากับ 87.06 เปอร์เซ็นต์ สำหรับเหตุผลเพื่อให้รายละเอียดอันจะนำผู้อ่านไปสู่เอกสารที่ไม่เป็นที่แพร่หลาย หรือเอกสารที่มีคุณค่าแต่มีผู้อ้างถึงน้อย ปรากฏว่า มีอาจารย์ที่ตระหนักถึงเหตุผลข้อนี้เพียง 72.94 เปอร์เซ็นต์ เหตุผล 2 ประการสุดท้ายซึ่งมีอาจารย์ที่ตระหนักถึง

เหตุผลทั้ง 2 ข้อนี้ในจำนวนที่เท่ากัน เท่ากับ 63.53 เปอร์เซนต์ คือ เหตุผลเพื่อวิเคราะห์ วิจัยงานเขียนของนักวิชาการคนอื่น ๆ และเหตุผลเพื่อกระตุ้นให้นักวิจัยตระหนักถึงงานวิจัยที่จะมีต่อในอนาคต นอกจากเหตุผลทั้ง 8 ประการข้างต้นนี้แล้ว ก็มีเหตุผลอื่น ๆ ได้แก่ เพื่อมารยาททางวิชาการ เพื่อเปรียบเทียบผลงานวิจัยที่กำลังเสนอกับงานของผู้อื่น หรืองานที่ได้มีผู้ทำมาแล้ว เพื่อให้รายละเอียดในสาขาวิชาหนึ่ง ๆ แก่ผู้สนใจอื่น ๆ หรือเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องแก้ไขและบูรณาการหลายสาขาวิชาร่วมกัน ทั้งนี้อาจารย์ที่ตระหนักถึงเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้รวมกันเพียง 8 ท่าน

1.2 จากการศึกษาถึงความสำคัญ หรือความจำเป็นของเอกสารที่อ้างอิงสำหรับการเขียนบทความวิชาการนี้ ปรากฏว่า 59.39 เปอร์เซนต์ของเอกสารทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิงเป็นเอกสารซึ่งอาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการระบุว่าสำคัญ และจำเป็นมากที่สุดสำหรับงานเขียนนี้ และมีเพียง 2.02 เปอร์เซนต์เท่านั้น ที่อาจารย์ผู้เขียนระบุว่าเป็เอกสารที่มีความสำคัญน้อยมากหรือไม่จำเป็น ซึ่งจะมีหรือไม่ก็ได้สำหรับงานเขียนนี้ โดยที่ 69.48 เปอร์เซนต์ของเอกสารที่อ้างอิงเหล่านี้ เป็นเอกสารที่อาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการได้ทำการศึกษาอย่างละเอียด และมีเพียง 2.85 เปอร์เซนต์เท่านั้นที่เป็นเอกสารที่มีได้ทำการศึกษาเลย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสำคัญ หรือความจำเป็นของเอกสารที่อ้างอิงนี้ กับ ระดับการศึกษาตัวเอกสารที่อ้างอิงดังกล่าว จะพบว่า ผลการวิเคราะห์ที่ได้สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 1 ของการศึกษานี้ กล่าวคือ อาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการจะศึกษาเอกสารอ้างอิงที่สำคัญหรือจำเป็นต่อการใช้สำหรับงานเขียนขึ้นนี้โดยตรงอย่างละเอียดถี่ถ้วน ดังมีจำนวนสูงสุดถึง 89.20 เปอร์เซนต์ ซึ่งช่วยให้เห็นความเด่นชัดของความสัมพันธ์ทั้งสองนี้อย่างมาก ผิดกับผลการศึกษาของ Prabha (1983: 202-206) ซึ่งได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง

ความสำคัญของเอกสารที่อ้างถึงในการเขียนบทความวิชาการ กับ ระดับการศึกษาเอกสารดังกล่าวของอาจารย์ในสาขาวิชาบริหารธุรกิจของ College of Commerce, University of Illinois และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสำคัญของเอกสารที่อ้างถึง กับ ระดับการศึกษาเอกสารที่อ้างถึงไม่สอดคล้องกันเท่าที่ควร คือ จากจำนวนเอกสารที่อ้างถึง ซึ่งอาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการระบุว่ามีความสำคัญ หรือจำเป็นมากสำหรับงานเขียนนั้น เมื่อวิเคราะห์ออกมาแล้วพบว่ามีเพียง 43 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ที่อาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการได้ทำการศึกษาอย่างละเอียด ในขณะที่มีถึง 29 เปอร์เซ็นต์ และ 28 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งอาจารย์ผู้เขียนได้ทำการศึกษาในระดับพอประมาณ และในระดับที่น้อยตามลำดับ

1.3 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการอ้างถึงเอกสารที่มีได้ศึกษาจริง และการไม่อ้างถึงเอกสารที่ได้ทำการศึกษาจริงนั้น ปรากฏว่า 2.85 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเอกสารที่อ้างถึงทั้งหมดเป็นเอกสารที่อาจารย์ผู้เขียนได้อ้างถึง ทั้งที่ได้ทำการศึกษาตัวเอกสารเลย โดยมีเหตุผลในการอ้างถึงที่มีผู้ตอบมากที่สุด คือ เนื่องจากอาจารย์ผู้เขียนได้ซื้อพร้อมบรรณานุกรมของเอกสารมาแต่ค้นตัวเล่มไม่พบ ซึ่งเมื่อพิจารณาชื่อเรื่องแล้วเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับเรื่องที่เขียน ในทางกลับกันได้พบว่า 82.35 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนอาจารย์ผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยนี้ได้ระบุว่าไม่ได้อ้างถึงเอกสารที่ได้ทำการศึกษาจริง โดยอาจารย์ส่วนใหญ่ (55.71%) ระบุจำนวนเอกสารที่ไม่อ้างถึงนี้ว่าอยู่ในช่วง 1-5 รายการ โดยสาเหตุของการไม่อ้างถึงนี้มีผู้ตอบมากที่สุด (33.33%) คือ เนื่องจากอาจารย์ผู้เขียนเห็นว่า เป็นเอกสารที่ศึกษาเพียงเพื่อนำแนวคิด วิธีการ มาตัดแปลงใช้ในงานเขียนเท่านั้น มิใช่เป็นการนำมาใช้โดยตรง ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า อาจารย์ผู้เขียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้มีพฤติกรรมการอ้างถึงที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงทั้ง 2 ลักษณะข้างต้น

1.4 เมื่อศึกษาถึงความตั้งใจของอาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการในการศึกษาเอกสารที่อ้างอิงทั้งหมดนั้น ผลการวิจัยได้ข้อสรุปว่า 55.94 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเอกสารที่อ้างอิงทั้งหมดซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุดเป็นเอกสารที่อาจารย์ผู้เขียนตั้งใจศึกษา โดยเฉพาะสำหรับงานเขียนนี้ ในขณะที่มีเพียง 7.72 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นจำนวนน้อยที่สุด เป็นเอกสารที่อาจารย์ผู้เขียนไม่ได้ตั้งใจศึกษาโดยตรง แต่พบว่ามีอ้างอิงจากเอกสารที่ใช้ ผลการวิจัยที่ได้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการอ้างอิงประการหนึ่งเกี่ยวกับวิธีการศึกษาเอกสารเพื่อใช้งานเขียนทางวิชาการ

1.5 ในการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่อ้างอิงของอาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ แม้จะพบว่าอาจารย์ 55.91 เปอร์เซ็นต์ ค้นคว้าเอกสารที่อ้างอิง เพื่อเตรียมเขียนบทความวิชาการด้วยตนเอง ในขณะที่อาจารย์จำนวน 44.09 เปอร์เซ็นต์ มีผู้ช่วยในการค้นคว้าเอกสารที่อ้างอิงนั้น เมื่อวิเคราะห์แล้วปรากฏว่า อาจารย์ในกลุ่มหลังนี้มีบรรณารักษ์เป็นผู้ช่วยในการค้นคว้า เป็นส่วนใหญ่ (51.52%) รองลงมา มีนิสิตช่วยงานเป็นผู้ช่วยในการค้นคว้า (33.33%) ซึ่งผลการวิจัยที่ได้นี้ อาจกล่าวได้ว่าบรรณารักษ์มีบทบาทสำคัญในการให้บริการการค้นคว้าเอกสารแก่นักวิชาการ

2. เมื่อวิเคราะห์รายการเอกสารที่อ้างอิงทั้งหมด ปรากฏว่า ผลการศึกษาประเภทของเอกสารที่อ้างอิงไม่เป็นไปตามแนวเหตุผลสำคัญ ข้อที่ 2 ซึ่งคะเนว่าวารสารจะเป็นประเภทของเอกสารที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิงมากที่สุดสำหรับงานเขียนทางวิชาการประเภทบทความ แต่ผลจากการวิจัยครั้งนี้กลับพบว่าหนังสือเป็นประเภทของเอกสารที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิงมากที่สุด คือ 43.35 เปอร์เซ็นต์ อันดับรองลงมาคือวารสารซึ่งมีจำนวนรวมเท่ากับ 41.33 เปอร์เซ็นต์ เมื่อนำข้อสังเกตของ La Borie และ Halperin (1976: 277-278) ซึ่งสรุปไว้ว่า ประเภทของเอกสารที่ได้รับการอ้างอิงในงานเขียนทางวิชาการจะขึ้นอยู่กับขอบเขตเนื้อหาของงานเขียนเป็นสำคัญ

กล่าวคือ ถ้าเป็นงานเขียนทางสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จะอ้างถึงหนังสือมากที่สุด แต่ถ้าไม่ได้มีเนื้อหาเน้นหนักไปทางสาขาใดสาขาหนึ่งแล้ว จำนวนการอ้างถึงหนังสือและวารสารมักจะใกล้เคียงกัน ส่วน Kubota (1976: 193) ซึ่งทำการวิเคราะห์ประเภทของเอกสารที่ได้รับการอ้างถึงในวิทยานิพนธ์สาขาสาหรณิเทศศาสตร์ อันเป็นสาขาวิชาที่ค่อนข้างไปทางด้านวิทยาศาสตร์นั้น ได้พบว่าวารสารเป็นประเภทของเอกสารที่ได้รับการอ้างถึงมากที่สุด และเนื่องจากบทความวิชาการที่ใช้เป็นหน่วยของการวิจัยครั้งนี้เป็นบทความวิชาการในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (67.06%) มากกว่าในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพและวิทยาศาสตร์กายภาพ (32.94%) จึงมีผลให้จำนวนการอ้างถึงหนังสือมากกว่าวารสาร อันสอดคล้องกับผลการวิจัยของ La Borie และ Halperin

3. สำหรับผลการศึกษาดังแหล่งที่เก็บเอกสารที่อาจารย์ใช้เนื่องการอ้างถึง

ปรากฏว่า ผลการวิเคราะห์ที่ได้สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 3 เป็นอย่างดี กล่าวคือ ผลการศึกษารูปได้ว่า เอกสารอ้างอิงที่อาจารย์ใช้เนื่องการอ้างถึงเป็นเอกสารส่วนตัวมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนรวมเท่ากับ 41.09 เปอร์เซ็นต์ อันดับรองลงมาคือ ห้องสมุดคณะหรือสถาบันที่สังกัด มีจำนวนรวมเท่ากับ 35.63 เปอร์เซ็นต์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Soper (1976: 397-415) และ Prabha (1983: 202-206) ซึ่งได้ข้อสรุปว่า เอกสารที่ได้รับการอ้างถึงจะเป็นเอกสารส่วนตัวของผู้เขียนมากที่สุด อันดับรองลงมา เป็นเอกสารของห้องสมุดของคณะหรือหน่วยงานที่สังกัด สาเหตุที่ผู้ใช้ใช้เอกสารส่วนตัวมากอาจเป็นเพราะผู้ใช้จะคำนึงถึงความสะดวกรวดเร็วเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเอกสารส่วนตัวสามารถหยิบใช้ได้ทุกเมื่อที่ต้องการ ซึ่งผู้ใช้จะพอใจมากกว่าการที่จะต้องเดินทางหรือติดต่อสอบถามยังแหล่งอื่น ๆ และในกรณีที่จำเป็นต้องค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ ผู้ใช้ก็ยินดีที่จะไปค้นคว้าจากแหล่งที่อยู่ใกล้ตัวมากที่สุดมากกว่า

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถครอบคลุมผลงานอันเป็นบทความวิชาการของอาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้นขณะนี้ 2416 ท่าน ได้มากใกล้เคียงกับจำนวนอาจารย์ประจำทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการอ้างอิงโดยส่วนรวมได้กว้างขวางและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น เนื่องจากมีขอบเขตจำกัดเฉพาะบทความวิชาการที่นอกจากจะได้รับเงินสนับสนุนการพิมพ์วารสารวิชาการ พ.ศ. 2521 และจัดพิมพ์เผยแพร่แล้วเท่านั้น และยังจำกัดเฉพาะสองฉบับล่าสุดซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ภายในวันที่ 31 กรกฎาคม 2529 อีกด้วย

2. ระยะเวลา นับจากวันที่อาจารย์เขียนบทความวิชาการจนถึงวันที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับบทความนั้น เป็นช่วงเวลาที่ยาวนานพอสมควร เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ้างอิงนี้ เป็นการสร้างแบบสอบถามให้อาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการตอบภายหลังจากที่ได้ทำการเขียนบทความนานพอสมควร ซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็ประมาณ 5 เดือน สำหรับการจัดพิมพ์ตรวจสอบแก้ไขนับจากวันที่บรรณาธิการจัดส่งบทความวิชาการเข้าโรงพิมพ์ จนกระทั่งพิมพ์สำเร็จเป็นตัวเล่ม และทำการเผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่งวารสารบางรายชื่อยังมีความล่าช้าในการดำเนินการจัดพิมพ์เผยแพร่นานเป็นปีก็มี เช่น วารสารฉบับประจำปี พ.ศ. 2528 แต่จัดพิมพ์เผยแพร่ได้ในปี พ.ศ. 2529 แทนที่จะเป็นปี พ.ศ. 2528 เป็นต้น นอกจากนี้บางบทความที่ใช้เป็นหน่วยของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องเลือกจากวารสารที่พิมพ์ในปี พ.ศ. 2527 ย้อนไปถึงปี พ.ศ. 2525 เนื่องจากเหตุผลในการดำเนินการที่ล่าช้าดังกล่าวประการหนึ่งแล้ว ยังเนื่องจากการหยุดพิมพ์ชั่วคราวในบางปีของวารสารบางรายชื่ออีกด้วย เช่นนี้ย่อมมีผลต่อความตรงจ่ายของอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามได้ไม่มากนักน้อย ดังนั้นความเที่ยงตรงของผลการวิจัยในครั้งนี้จึงอาจลดน้อยลงบ้าง

3. จากผลการศึกษาดังแหล่งเก็บเอกสารที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิง ซึ่งปรากฏว่า เป็นเอกสารของห้องสมุดคณะ/สถาบันที่อาจารย์ผู้เขียนบทความสังกัดอยู่ เป็นจำนวนถึง 35.63 เปอร์เซ็นต์ นับเป็นอันดับที่ 2 รองจากเอกสารส่วนตัวของอาจารย์ผู้เขียนบทความนั้น เนื่องจากห้องสมุดของหลายคณะ/สถาบันในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังมีการแยกย่อยเป็นห้องสมุดของแต่ละภาควิชา/ฝ่ายต่าง ๆ ในคณะ/สถาบันนั้น ๆ อีกมากมาย ซึ่งผู้วิจัยไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการตรวจสอบให้ครบทุกแห่งได้ และการจัดเก็บเอกสารสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดส่วนใหญ่ยังไม่เป็นระบบสากล ทำให้ยากต่อการตรวจสอบรายชื่อเอกสารที่ได้รับการอ้างอิงดังกล่าว เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในเรื่องแหล่งเก็บเอกสารที่อาจารย์ใช้เพื่อการอ้างอิงข้างต้นได้

การนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเลือกสรร จัดหาเอกสาร ตลอดจนการให้บริการสารสนเทศของห้องสมุดได้หลายประการ กล่าวคือ

1. ผลการวิเคราะห์ซึ่งปรากฏว่า หนังสือและวารสารเป็นเอกสารที่ได้รับการอ้างอิงมากเป็นอันดับ 1 และ 2 ตามลำดับนั้น ในการเลือกสรร และจัดหาทรัพยากรห้องสมุด บรรณารักษ์จึงควรให้ความสำคัญกับเอกสารทั้ง 2 ประเภทข้างต้นเป็นอันดับแรก และจากปัญหาที่อาจารย์ผู้เขียนบทความวิชาการประสบ อันเนื่องจากห้องสมุดไม่มีเอกสารที่ต้องการ และปัญหาเนื่องจากเอกสารที่ห้องสมุดมีแต่ล้าสมัยนั้น อาจแก้ไขได้โดยให้อาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการเลือกสรร และจัดหาทรัพยากรห้องสมุดด้วย โดยบรรณารักษ์อาจกระตุ้นและขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ห้องสมุดสามารถดำเนินงานและจัดบริการได้ตรงกับความต้องการของคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย

2. จากผลการวิจัยซึ่งได้ข้อสรุปว่า เอกสารที่อ้างอิงในบทความวิชาการของ

อาจารย์ประจำในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ เป็นเอกสาร
ที่อาจารย์ใช้จากหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียง 1.43 เปอร์เซ็นต์ ของ
จำนวนเอกสารทั้งหมดที่ได้รับการอ้างอิง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบรายชื่อเอกสารทั้ง-
หมดที่ได้รับการอ้างอิงกับรายการเอกสารที่มีอยู่ในหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และพบว่า มีเพียง 13.90 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเอกสารทั้งหมดที่
ได้รับการอ้างอิง เป็นเอกสารที่มีอยู่ในหอสมุดกลาง ผลการศึกษาที่ได้นี้แม้จะมีใช้-
จุดประสงค์สำคัญของการวิจัยนี้ แต่อาจมีส่วนช่วยชี้ให้เห็นว่าควรจะมีการศึกษาเพื่อพัฒนา
ปรับปรุงทรัพยากรห้องสมุดของหอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ ให้สอดคล้องกับความ-
ต้องการของอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น

3. จากการวิเคราะห์กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ช่วยค้นคว้าเอกสารอ้างอิงที่อาจารย์
ต้องการ ซึ่งพบว่า อาจารย์ได้รับความช่วยเหลือในการค้นคว้าจากบรรณารักษ์มากที่สุดนั้น
น่าจะส่งผลให้บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพของ
ตน และเกิดกำลังใจที่จะพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

ผู้สนใจงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการอ้างอิงสามารถทำการวิจัยต่อไปใน
แนวทางต่าง ๆ ได้อีกมาก เป็นต้นว่า ศึกษาพฤติกรรมกรรมการอ้างอิงในการเขียน หรือ
เรียบเรียงงานวิชาการประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากบทความวารสาร หรือเป็นการศึกษา
พฤติกรรมกรรมการอ้างอิงเฉพาะสาขาวิชา เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมในการอ้างอิงมีความสัมพันธ์
กับเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังอาจศึกษาพฤติกรรมกรรมการอ้างอิงใน
เชิงเปรียบเทียบ เช่น ศึกษาพฤติกรรมกรรมการอ้างอิงของผู้เขียน หรือเรียบเรียงงานวิจัย
ระหว่างสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กับ สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

เป็นต้น การศึกษาในเชิงเปรียบเทียบเช่นนี้ จะช่วยให้ทราบถึงพฤติกรรมที่เหมือน และ
แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะทำให้ได้ข้อสรุปใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย